

भक्तपुर नगरपालिका राजपत्र

भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४ भक्तपुर, श्रावण१गते, २०७७ साल संख्या१

भाग १

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी भक्तपुर नगरपालिकाको छैठौं नगर सभा २०७६ बाट पारित भएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

सम्बत् २०७६ सालको ऐन

भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रको सरसफाई सम्बन्धी ऐन, २०७६

प्रस्तावना:

बढ्दो सहरीकरणसँगै भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्रको सडक, गल्ली तथा धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक सम्पदाको रूपमा रहेका सार्वजनिक स्थलहरू जस्तै खोला, नाला, पोखरी, पार्क एवं उद्यानका सरसफाईमा निजी तथा सरकारी क्षेत्र र स्थानीय नगरबासीहरू सहभागी बनाई भक्तपुर नगरको दीगो सरसफाई सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था गर्न बाञ्छनीय भएकोले भक्तपुर नगरपालिकाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा ७ र १०२(१) बमोजिम छैठौं नगर सभाबाट यस “भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रको सरसफाई सम्बन्धी ऐन, २०७६” स्वीकृत गरी लागू गरेको छ ।

परिच्छेद- १

परिभाषा र व्याख्या

- संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस ऐनको नाम “भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रको सरसफाई सम्बन्धी ऐन, २०७६” रहेको छ ।
(२) यो ऐन तुरुन्त लागू हुनेछ ।
- परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा-
(क) ‘नगरपालिका’ भन्नाले भक्तपुर नगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

- (ख) 'नगर कार्यपालिका' भन्नाले भक्तपुर नगर कार्यपालिकालाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ग) 'प्रमुख' भन्नाले भक्तपुर नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाका प्रमुखलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (घ) "बडा समिति" भन्नाले नगरपालिकाको बडा समितिलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ङ) "कन्टेनर" भन्नाले फोहरमैला संकलन गर्ने प्रयोजनको लागि निश्चित स्थानमा राखिएको फोहरमैला थुपार्ने भाँडो वा वाल्टिन वा यस्तै प्रकारको अन्य कुनै वस्तु सम्भन्नु पर्छ ।
- (च) "निष्कासन" भन्नाले फोहरमैला उत्पादन स्थलबाट भक्तपुर नगरपालिकाले तोकेको स्थानमा थुपार्ने वा निकाल्ने कार्य सम्भन्नुपर्छ । यस शब्दले घर भवनको कौसीबाट वर्षात तथा नुहाईधुवाईको पानी निष्कासन समेतलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (छ) "फोहरमैला" भन्नाले घरेलु फोहर मैला, औद्योगिक फोहर मैला, रसायनिक फोहर मैला, स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्कने फोहर मैला वा हानिकारक फोहर मैला सम्भन्नु पर्दछ र यस शब्दले प्रयोगमा नआउने तथा फालिएका वस्तु, सडे गलेका वस्तु र वातावरणमा हास आउने गरी निष्कासन गरिएका वस्तुहरूलगायत अनधिकृत सार्वजनिक स्थलमा टाँसिएका पोष्टर, पम्पेट, अनधिकृत ब्यानर, फ्लेक्स र भक्तपुर नगरपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी फोहरमैला भनी तोकिएको अन्य वस्तु समेतलाई जनाउँछ ।
- (ज) "फोहरमैला संकलन" भन्नाले फोहरमैला उत्पादन स्थलबाट उठाउने, घर घरबाट संकलन गर्ने, सार्वजनिक स्थलमा रहेको फोहरमैला बढार्ने, थुपार्ने, झारपात उखेल्ने तथा अनधिकृत रूपमा सार्वजनिक स्थलमा टाँसिएका पोष्टर, पम्पेट ब्यानर, होर्डिङ बोर्ड हटाई संकलन गर्ने कार्यलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (झ) "संकलन केन्द्र" भन्नाले घर घरबाट निस्कने फोहरमैला संकलन गरी निर्धारित समयसम्म राख्न वा थुपार्न भक्तपुर नगरपालिकाले तोकेको स्थान सम्भन्नु पर्छ ।
- (ञ) "सामुदायिक संस्था" भन्नाले नाफा आर्जन नगर्ने उद्देश्यले समुदायको हितको लागि प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित र सहभागितामूलक पुस्तकालय, टिम, क्लब आदिलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ट) "विसर्जन" भन्नाले फोहरमैलाको अन्तिम निष्कासन तथा व्यवस्थापन कार्य सम्भन्नु पर्छ ।

परिच्छेद- २

उद्देश्य र संचालनको विधि

३. उद्देश्य : यस ऐनको उद्देश्य भक्तपुर नगर क्षेत्र भित्रका बाटो चोक सडकलगायत सार्वजनिक स्थल तथा महत्वपूर्ण सम्पदा र खुला क्षेत्रको सरसफाईलाई व्यवस्थित बनाई स्वच्छ, सफा, सुन्दर र सभ्य नगरको पहिचान कायम गर्न सहयोग पुऱ्याउन निम्न लिखित उद्देश्यहरू रहेका छन् :-
- (क) खोला, नाला, पोखरीलाई सधैं सफा राख्ने र राख्न लगाउने,
  - (ख) सडक, चोक, गल्ली, पार्क, उद्यान, चउर, खुल्ला तथा सार्वजनिक क्षेत्रको सरसफाईको उचित प्रबन्ध गर्ने र गराउने,
  - (ग) धार्मिक, सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक धरोहरलाई सफा र सुगधर राख्ने र राख्न लगाउने
  - (घ) जैविक विविधताको संरक्षण र पर्यावरणीय सन्तुलन कायम गर्ने र गराउने,
  - (ङ) सरसफाई मार्फत स्थानीय पर्यटन तथा पर्यटन अभिवृद्धि मार्फत स्थानीय जनताको आर्थिक विकास गर्ने र गराउने
  - (च) सरसफाई अभियानलाई आम नागरिकको जीवनको अभिन्न अंगको रूपमा विकास गर्दै यसमा नागरिक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने र गराउने,
  - (छ) आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरसफाईमा स्थानीय सरकारको नेतृत्वदायी भूमिका स्थापित गर्दै यस अभियानमा सरकारी क्षेत्र तथा आम नागरिकलाई समेत परिचालन गर्ने र गराउने,
  - (ज) सरसफाई सम्बन्धमा विगतका प्रयासहरूलाई संस्थागत गर्दै यसलाई थप प्रभावकारी र दीगो बनाउने ।
४. सरसफाई सञ्चालनको विधि: (१) भक्तपुर नगर क्षेत्रभित्रका खोला, नाला, पोखरी, धार्मिक-सांस्कृतिक सम्पदा तथा सार्वजनिक स्थलको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन स्थानीय तहको सहकार्यमा सार्वजनिक-सहकारी-समुदायको साभेदारी कायम गर्ने ।
- (२) सरसफाई सम्बन्धमा आम सञ्चारका माध्यम एवं अन्य विधिद्वारा जनतामा सचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
  - (३) सरसफाईको क्षेत्रमा सामाजिक संस्था र सामुदायिक संस्थाहरूसँग प्रभावकारी समन्वय र सहकार्यको विकास गर्ने ।

परिच्छेद- ३

सरसफाई गरिने क्षेत्र तथा सञ्चालन विधि

५. सरसफाई गरिने क्षेत्रहरू: यस सरसफाई अभियान अन्तर्गत नगरक्षेत्रभित्र रहेका देहायका सार्वजनिक स्थल तथा सम्पदाहरूको सरसफाई तथा संरक्षणका कार्यहरू गरिनेछ :

- (क) खोला, नाला, सार्वजनिक पोखरी, सार्वजनिक धारा, इनार र पानीका स्रोत,
- (ख) मठ, मन्दिर, चैत्य लगायतका धार्मिक सम्पदा,
- (ग) सांस्कृतिक केन्द्र, नाट्यशाला, लिपी तथा संग्राहलय जस्ता सांस्कृतिक सम्पदा,
- (घ) पुरातात्विक महत्वका धरोहर तथा केन्द्र,
- (ङ) ऐतिहासिक स्थल,
- (च) विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत धार्मिक, सांस्कृतिक, पुरातात्विक, ऐतिहासिक एवं अन्य धरोहर,
- (छ) सडक, चोक, पार्क, उद्यान, चउर, सार्वजनिक शौचालय र खुल्ला क्षेत्र तथा अन्य सार्वजनिक क्षेत्र आदि ।

६. नगरपालिकाले सम्पूर्ण नगर क्षेत्र वा निश्चित क्षेत्र तोक्य देहाय बमोजिमका घोषणा र अभियान संचालन गर्न सक्नेछ :

- (क) पूर्ण सरसफाई नगर,
- (ख) बातावरणमैत्री घर, टोल, बडा, नगर
- (ग) प्लास्टिक मुक्त क्षेत्र,
- (घ) सार्वजनिकस्थलमा मद्यपान, धुम्रपानलगायत विभिन्न नशाजन्य पदार्थको सेवन निषेधित क्षेत्र,
- (ङ) फोहर गर्नेले नै सो को सफाई गर्नुपर्ने (Polluters to Pay) क्षेत्र,
- (च) विभिन्न उपभोग्य वस्तुहरूको उपभोग गरी विशर्जन गरिने प्याकेजिङजन्य फोहरहरू जथाभावी फाल्नमा रोक लगाउने,
- (छ) स्रोतमै फोहरको वर्गीकरण गरी कुहिने र नकुहिने फोहरहरू छुट्टाछुट्टै कन्टेनरमा राखी निष्कासन र विशर्जन गर्न अनिवार्य गर्ने,
- (ज) सार्वजनिक सडक तथा पेट्टीमा निर्माण सामग्री थुपार्ने, सवारी साधन तथा मेशिनरी औजार मर्मत सम्भार गर्ने कार्य पूर्णतः निषेधित गर्ने,
- (झ) होर्डिङ बोर्डलगायतका विज्ञापन सामग्रीहरू निर्धारित क्षेत्रमा सीमित गर्ने,
- (ञ) तोकिएको क्षेत्रमा बाहेक अन्य क्षेत्रमा अस्पतालजन्य फोहर विशर्जन गर्न निषेध गर्ने,

- (ट) विषालु, संक्रामक, प्रज्वलनशील एवं स्वास्थ्य संस्था उद्योग तथा कलकारखानाबाट निश्कासन हुने फोहर, किटनाशक विषादी, समय नाघिसकेको खाद्य पदार्थ लगायतका विशेष र जोखिमयुक्त फोहरहरूलाई साधारण फोहरमैलासँग मिसाई निश्कासन गर्न गराउन नपाइने क्षेत्र,
- (ठ) जोखिमयुक्त फोहरको निश्कासन, संकलन, भण्डारण, प्रशोधन, बिक्री वितरण, बिसर्जन र ओसारपसार गर्ने व्यक्ति, निकाय र निकासीकर्ताले मानव स्वास्थ्य र वातावरणमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी आफ्नै खर्चमा वातावरणमैत्री तरिकाले जोखिमयुक्त फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने,

७. सरसफाई सञ्चालनका विधि: (१) नगरक्षेत्र भित्रका सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रका कार्यालय, संघ-संस्था र निकायले प्रत्येक महिनाको एक दिन आ-आफ्नो कम्पाउण्ड परिसर सरसफाई गरी सरसफाई अभियानलाई व्यापक बनाउने ।

- (२) नगरक्षेत्र भित्रका सबै शैक्षिक संस्थाहरूमा प्रत्येक महिनाको दोस्रो र चौथो शुक्रवार विद्यालयको अनुकूलतामा उपयुक्त समयमा शैक्षिक संस्था वरपरका आफ्नो पायक पर्ने खोला, उद्यान, पोखरी, पार्क, खानेपानीको मुहान, धार्मिक स्थल, सडक, टोल तथा सार्वजनिक स्थलको सरसफाई कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापहरू जस्तै चित्रकला, वक्तृत्वकला, हाजिरीजवाफ, पदयात्रा, वृक्षारोपणको माध्यमबाट वातावरणीय संरक्षण तथा सरसफाई अभियान सञ्चालन गर्ने ।
- (३) नगर क्षेत्रभित्रका सबै सरकारी, निजी भवन तथा कार्यालय, संघ-संस्था, निकाय र परिवारले आ-आफ्नो कार्यालय भवन, घर, कम्पाउण्ड र परिसरमा बोट बिरुवा, फूल तथा गमला सहितको बगैँचा निर्माण गरी नियमित रूपमा गोडमेल तथा रेखदेख गर्ने प्रबन्ध मिलाउने र एक विद्यालय एक सम्पदा क्षेत्र सरसफाई अभियानलाई निरन्तरता दिँदै जाने ।
- (४) नगर क्षेत्रभित्रका सबै कार्यालय, संघसंस्था र निकायले आ-आफ्नो कार्यालय भवन, कोठा, प्यासेज, वरण्डा, छत, कम्पाउण्ड, पर्खाललगायत आफ्नो परिसरमा फोहरमैला, धुलो, टुटेफुटेका वा विप्रेका समान, कागजको टुक्रा, चुरोट, सूतीजन्य पदार्थको प्रयोग, भित्तेलेखन, पोष्टर पम्प्लेट टाँस्ने लगायतका कार्यलाई निषेध गरी

“स्वच्छ र सफा क्षेत्र” घोषणा गरी नियमित सरसफाई गर्ने ।

- (५) नगर क्षेत्रभित्रका सबै कार्यालय, संघसंस्था र निकायले मापदण्ड विपरीतका प्लाष्टिकका भोला, शिशा वा वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने सामाग्रीको प्रयोगलाई नियन्त्रण गरी स्थानीय स्रोतमा आधारित जैविक तथा वातावरणमैत्री विकल्पलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- (६) सबै सरकारी निकाय तथा संगठित संस्थाले आफ्नो स्थापना दिवस, वार्षिकोत्सव वा यस्तै प्रकृतिका अन्य कार्यक्रम आयोजना गर्दा आफ्नो पायक पर्ने खोला, उद्यान, पोखरी, पार्क, खानेपानीको मुहान, धार्मिक स्थल, सडक, टोल तथा सार्वजनिक स्थलको सरसफाई, वृक्षारोपण, हरियाली प्रवर्द्धन, सार्वजनिक सौन्दर्य अभिवृद्धि हुने कार्यक्रम राखी वातावरण संरक्षण तथा सरसफाई कार्यक्रमलाई सञ्चालन गर्ने ।
- (७) नगरपालिकाले प्रत्येक महिनाको १ र १५ गते बिहान स्थानीय बासिन्दा, समुदाय, टोल विकास संस्था, गैर सरकारी संस्था, सामुदायिक एवं व्यावसायिक संगठनको सहभागितामा आफ्नो क्षेत्रको पायक पर्ने खानेपानीको मुहान, सार्वजनिक धारा, पोखरी, खोला, धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थल, सम्पदा क्षेत्र, सडक, पार्क, उद्यान, खुला क्षेत्र आदिको सरसफाई गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- (८) आफ्नो घर अगाडी र वरिपरि सरसफाई गर्ने दायित्व सम्बन्धित घरधनीकोसमेत हुनेछ । आफ्नो घर वरिपरि सरसफाई नगर्ने वा बारम्बार फोहर गरिरहने संस्था वा व्यक्तिलाई नगरपालिकाले यस विषयमा ध्यानाकर्षण गराउन सक्नेछ । यसरी ध्यानाकर्षण गराउँदा समेत अटेर गरेमा नगरपालिकाले त्यस्ता घरधनी व्यक्ति वा संस्थाहरूको नामावली कालोसूचीमा राखी सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- (९) सार्वजनिक मन्दिर, पाटी, पौवा, नदी, नाला, साभ्ना चोक, सडक जस्ता स्थल सफा गर्न क्षेत्र निर्धारण गरी सो स्थल वरिपरि बस्ने वा यस्ता स्थलसँग सम्बन्धित व्यक्तिलाई केही रकम (Token Money) दिएर सरसफाई गर्न लगाउने व्यवस्था मिलाउने ।
- (१०) सार्वजनिक मन्दिर, पाटी, पौवा, नदी, नाला, साभ्ना चोक, सडक जस्ता सार्वजनिक स्थलहरूको व्यवस्थापन समिति गठन भएको भए व्यवस्थापन समितिलाई सरसफाई कार्यमा विशेष ध्यान पुऱ्याउन पत्राचार गर्ने ।

- (११) नगरपालिका भित्रका सार्वजनिक मन्दिर, पाटी, पौवा, नाला, साभ्का चोक, सडक जस्ता स्थलहरू सबै भन्दा बढी सफा गर्ने जिम्मेवार व्यक्ति, संस्था वा व्यवस्थापन समितिलाई यस ऐनमा गठित नगरस्तरीय समितिको सिफारिसमा सम्बन्धित स्थानीय तहले प्रशंसा पत्र वा कदर पत्र प्रदान गरी सरसफाई कार्यलाई प्रोत्साहन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- (१२) सेफ्टी ट्यांकी पानी निकास तथा फोहरको पृथकीकरण सम्बन्धी व्यवस्था:
- (क) सेफ्टी ट्यांकी अनिवार्य हुनुपर्ने: ढलको व्यवस्था नभएका क्षेत्र भित्रका सबै प्रकारका भवनहरूमा सेफ्टी ट्यांकी अनिवार्य हुनुपर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । सेफ्टी ट्यांकीमा प्रत्येक घर घरबाट उत्सर्जन हुने दिशा, पिसाबयुक्त फोहर जम्मा हुने अनिवार्य व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । नयाँ भवन बनाउँदा, तल्ला थप गर्दा, निर्माण सम्पन्नताको प्रमाणपत्र लिँदा वा अन्य सेवा प्राप्त गर्न सेफ्टी ट्यांकी निर्माण तथा प्रयोग भैरहेको छ भन्ने सुनिश्चितता हुने व्यवस्था गर्ने ।
- (ख) पानीको शुद्धीकरण गरेर मात्र निकास गर्नुपर्ने: शौचालय बाहेक अन्य घरायसी प्रयोगहरू लुगा धुने, खाद्य सामग्री सफा गर्ने, भान्छा तथा अन्य कोठाहरू सफा गर्ने समेतका कार्यहरूबाट निष्काशित हुने पानीलाई आफ्नो घर कम्पाउण्ड भित्र मंगाल बनाई शुद्धीकरण गरेर मात्र सार्वजनिक निकासमा समाहित गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- (१३) घरको छतको पाईपबाट सडक वा चोकमा पानी खसाली बाटो फोहर पार्ने कार्यलाई दुरुत्साहन गर्न यस्तो पानी गोलपाईपबाट व्यवस्थित गरी खसाउने प्रबन्ध मिलाउने ।
- (१४) जैविक फोहरलाई मलको रूपमा उर्जामा रूपान्तरण गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न यस सम्बन्धी ठोस नीति तर्जुमा गरी लागू गर्ने व्यवस्था मिलाउने । जैविक फोहरलाई उर्जामा रूपान्तरण गर्ने नविनतम सोचलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- (१५) आकासे पानी संकलन गरि प्रयोग गर्ने, जैविक फोहरलाई मल बनाई भवनको छत, बरणडा, भुईँ वा भवन परिसरको उपयुक्त स्थानमा गमला वा कुनै भाडोमा तरकारी खेती, फलफूल खेती वा हरियाली क्षेत्र बनाउने कौशी खेतीलागायतका प्रविधिहरूलाई प्राथमिकता दिने व्यवस्था मिलाउने ।

परिच्छेद- ४

जनशक्ति एवं स्रोत परिचालन र खर्च

८. सरसफाई कार्यका लागि जनशक्ति व्यवस्थापन : नगरपालिकाले व्यक्ति, सामाजिक एवं सामुदायिक संस्था, सामाजिक समूह सदस्यहरूसँग करार वा सम्झौता गरी नगरपालिका क्षेत्रभित्र सरसफाई कार्य गर्न गराउन सक्नेछ ।
९. स्रोत परिचालन: (१) नगरपालिकाले आफूलाई प्राप्त समानीकरण अनुदान, राजश्व बाँडफाँट तथा आफ्नो आन्तरिक आयबाट सरसफाईको क्षेत्रमा न्यायोचित रूपले बजेट विनियोजन गर्नुपर्नेछ ।
  - (२) नगरपालिकाले आफ्नो आय तथा अन्य निकायबाट प्राप्त हुने सहयोगलाई समेत समावेश गरी एकीकृत रूपमा स्रोत परिचालन गर्न सरसफाईको लागि छुट्टै कोष सिर्जना गरी स्रोत परिचालन गर्न सक्नेछ ।
  - (३) नगरपालिकामा गरिने सरसफाईका कार्यक्रमलाई मितव्ययी, प्रभावकारी एवं एकीकृत ढंगमा सञ्चालन गर्नका लागि यस क्षेत्रमा कार्य गर्ने संघ-संस्थाहरूको कार्यक्रम नगरपालिकाको वार्षिक योजना प्रणालीमा समावेश गरिनेछ । यस्ता एकीकृत कार्यक्रमहरूको नेतृत्व नगरपालिकाले गर्नेछ । यस प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका सरसफाई सम्बन्धी काम गर्ने तिजी, सरकारी सबै संस्थाहरू र तिनीहरूको क्रियाकलापको अभिलेख राख्नेछ ।
१०. खर्च : (१) नगरपालिकाले सरसफाई कार्यक्रममा विनियोजन भएको बजेट खर्च गर्दा प्रचलित नियमानुसार गर्ने, खर्चको लेखांकन राख्ने, प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा लेखा परीक्षण गराउनुपर्नेछ ।
  - (२) यस क्षेत्रमा खर्च गर्दा खर्चमा दोहोरोपना नपर्ने गरी अन्य निकायहरूसँगसमेत समन्वय गरी प्राप्त स्रोतको मितव्ययी रूपमा परिचालन गर्नुपर्नेछ ।
  - (३) नगरपालिकाले सरसफाईको क्षेत्रमा भएको खर्चको नियमित रूपमा प्रतिवेदन तयार गरी नगर सभालगायत सम्बन्धित निकायमा जानकारी दिइनेछ ।

परिच्छेद- ५

कसुर उपर दण्ड सजाय

११. कसुर : कसैले देहायको कुनै काम गरेमा यस ऐन बमोजिम कसुर गरेको मानिनेछ :-

- (क) नगरपालिकाले तोकिदिएको समय र स्थान बाहेक अन्यत्र फोहरमैला निष्काशन गर्ने,
- (ख) कण्टेनर वा फोहरमैला सङ्कलन केन्द्रमा राखिएको फोहरमैला अनधिकृत तवरले प्रयोग गर्ने,
- (ग) फोहरमैला सङ्कलन केन्द्रमा राखिएको कण्टेनर तोडफोड गर्ने, क्षति पुऱ्याउने, राखिएको स्थानबाट हटाउने वा सङ्कलन केन्द्रमा कुनै नोक्सानी पुऱ्याउने,
- (घ) यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई फोहरमैला व्यवस्थापनको कार्य गर्ने,
- (ङ) यस ऐन बमोजिम फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि प्रदान गरिएको अनुमतिपत्रमा उल्लेखित शर्तहरू उल्लङ्घन गर्ने,
- (च) फोहरमैला सङ्कलन केन्द्र, कण्टेनर वा फोहरमैला थुपार्ने ठाउँमा कुनै पनि किसिमको हानिकारक पदार्थ फाल्ने, राख्ने वा थुपार्ने,
- (छ) घर, कम्पाउण्ड तथा परिसरको फोहरमैला सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थान, साभ्ना चोक वा गल्लीमा राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने,
- (ज) फोहरबाट निस्केको दूषित पानी (लिचेट) वा ढल चुहाई अन्य व्यक्तिको घर वा जग्गा प्रदूषित गराउने,
- (झ) बध गरिएका पशुपंक्षीको हड्डी, लादी, प्वांख आदि जथभावी रुपमा थुपार्ने, जलाउने र सार्वजनिक ढलमा फोहरमैला पठाउने,
- (ञ) सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थान, साभ्ना चोक वा गल्ली मा सरसफाई तथा फोहरमैला सङ्कलन गर्न, निर्माण सामग्री हटाउन नगरपालिकाले तोकेको समय वा सफाई गर्दाको समयमा त्यस्तो ठाउँमा कुनै पनि किसिमको सवारी साधन बिसाउने वा बिसाइराखेको सवारी साधन हटाउन इन्कार गर्ने,
- (ट) नगरपालिकाले तोकेको ठाउँमा बाहेक जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थान, साभ्ना चोक वा गल्लीमा कुनै पनि किसिमको हानिकारक फोहरमैला राख्ने, फाल्ने, थुपार्ने वा निष्काशन गर्ने, निर्माण सामग्री राख्ने,
- (ठ) रासायनिक फोहरमैला, औद्योगिक फोहरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला वा हानिकारक फोहरमैला जथाभावी फाल्ने, राख्ने वा निष्काशन गर्ने वा गराउने,
- (ड) औद्योगिक प्रतिष्ठान वा स्वास्थ्य संस्थाले उद्योग वा स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्कने हानिकारक फोहरमैला जथाभावी फाल्ने, राख्ने वा निष्काशन गर्ने वा गराउने,

- (ढ) फोहरमैला सङ्कलन, ढुवानी तथा फोहरमैला व्यवस्थापनमा बाधा अवरोध सिर्जना गर्ने,
  - (ण) फोहरमैला सङ्कलन, ढुवानी तथा अन्तिम निष्काशन स्थलमा अवरोध, बन्द, घेराउ गर्ने वा फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा हडताल गर्ने,
  - (त) फोहरमैला अत्यधिक उत्पादन हुने वस्तु भनी नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी प्रतिबन्ध लगाएको कुनै वस्तुको उत्पादन तथा बिक्री वितरण गर्ने,
  - (थ) फोहर मैला व्यवस्थापन ऐन २०६८ को दफा ४४ विपरीत रासायनिक विषादीको आयात गर्ने वा म्याद नाघेको (समयावधि सकिएको) औषधि नष्ट गर्ने जिम्मेवारी पूरा नगर्ने,
  - (द) स्रोत मै फोहरमैलाको पृथकीकरण नगरी फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन २०६८ को दफा ६ को विपरीत फोहरमैला मिसाएर निष्काशन गर्ने,
  - (ध) मरेको वा मारेको पशुपक्षी र सोको लादी, प्वाँख, हड्डी तथा माछाको कत्ला आदि सार्वजनिक स्थल, सडक, गल्ली, साभ्ना वा निजी चोकमा राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने,
  - (न) घर पालुवा कुकुरलाई बाटो, मठ मन्दिर र सार्वजनिक स्थानमा फोहर (दिसा, पिसाब) गराउने,
  - (प) हाँस, कुखुरा सार्वजनिक स्थान, तीर्थस्थलमा छाडा छोडी फोहर गराएमा वा बाटो आवत जावतमा बाधा पुऱ्याउने,
  - (फ) सार्वजनिक बाटो, साभ्ना वा निजी चोकमा जथाभावी निर्माण सामग्रीहरू थुपार्ने,
१२. सजाय : निम्न बमोजिमको कसुरमा प्रमुखले निम्न बमोजिम सजाय गर्नेछ :-
- (१) यस ऐनको दफा ११ को खण्ड (क) बमोजिमको कसूर गर्ने व्यक्तिलाई नगरपालिकाका प्रमुखले पहिलो पटक भए पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना, दोस्रो पटक सोही कसूर गरेमा पाँच हजार रुपैयाँदेखि दश हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना र सोही कसूर तेस्रो वा सोभन्दा बढी पटक गरेमा प्रत्येक पटकको लागि पन्ध्र हजार रुपैयाँका दरले जरिवाना गरी फोहरमैला उठाउँदा लाग्ने खर्च समेत निजबाट असूल उपर गर्न सक्नेछ ।
  - (२) दफा ११को खण्ड (ख) र (ञ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पाँच सय रुपैयाँदेखि पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

- (३) दफा ११ को खण्ड (ग) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पाँच हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी कण्टेनर वा सङ्कलन केन्द्र व्यवस्थापन गर्न लाग्ने खर्च असूल उपर गर्न सक्नेछ ।
- (४) दफा ११ को खण्ड (घ) र (ङ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पाँच हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी अनुमति नलिएसम्म त्यस्तो कार्य गर्न रोक लगाउनेछ ।
- (५) दफा ११ को खण्ड (च) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पाँच हजार रुपैयाँदेखि पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ र त्यस्तो वस्तु वा पदार्थबाट कुनै क्षति भइसकेको भए त्यस्तो क्षति बापतको रकम समेत कसूरदारबाट असूल उपर गर्न सक्नेछ ।
- (६) दफा ११ को खण्ड (छ) र (ज) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई नगरपालिकाले पाँच हजार रुपैयाँदेखि पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ । निर्माण सामग्री वा फोहर फलन लाग्ने खर्च सम्बन्धितबाट भराई लिन सक्नेछ ।
- (७) दफा ११ को खण्ड (ट) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पाँच हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ । आफैले हटाउन अस्वीकार गरेमा लाग्ने खर्च असूल गरी नगरपालिकाले हटाउनेछ ।
- (८) दफा ११ को खण्ड (ठ), (द) र (थ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पचास हजार रुपैयाँदेखि एक लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ र सोही कसूर पुनः गरेमा पहिलो पटक गरेको जरिवानाको दोब्बर जरिवाना गरी प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति रद्द गर्नको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ ।
- (९) दफा ११ को खण्ड (ड) र (ण) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई दश हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (१०) दफा ११ को खण्ड (त) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पाँच हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (११) दफा ११ को खण्ड (भ), (ड), (ध), (न) (प) र (फ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पाँच हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी उक्त कार्य नगर्न आदेश दिन सक्नेछ र यस दफा बमोजिमको कसुर दोहोरिएमा प्रत्येक पल्ट पहिले गरिएको जरिवानाभन्दा दोब्बर जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

१३. सेवा सुविधा रोक्का गर्न सकिने : (१) यस ऐन बमोजिम कार्य नगर्ने, कसुर गर्ने र नगरपालिकाले तोकेका सेवा शुल्क नबुझाउने वा बुझाउन अटेर गर्ने

व्यक्तिको नगरपालिकाले उपलब्ध गराउने कुनै सेवा सुविधाको अतिरिक्त विद्युत, खानेपानी तथा टेलिफोन सेवा रोक्का गरिदिन तथा निज वा परिवारको नामको घर जग्गा बिक्री, नामसारी तथा कुनै किसिमले हक हस्तान्तरण गर्न नपाउने गरी रोक्का गर्नको लागि नगरपालिकाले सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ । तर यसरी लेखी पठाउनु अघि सम्बन्धित व्यक्तिलाई सो सम्बन्धमा लिखित रूपमा जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम लेखी आएमा त्यस्तो सेवा सुविधा रोक्नु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

१४. पुनरावेदन दिन सक्ने : दफा १२ बमोजिम गरेको सजायको आदेश उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले त्यस्तो आदेश भएको मितिले पैंतीस दिनभित्र नगर कार्यपालिकामा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद- ६ विविध

१५. ऐनको व्याख्या : यस ऐनमा उल्लिखित कुनै विषयमा द्विविधा उत्पन्न भएमा वा अस्पष्टता रहेमा त्यसको अन्तिम व्याख्या नगर कार्यपालिकाले गर्नेछ ।
१६. ऐन संसोधन : यस ऐनका प्रावधानहरूमा नगर सभाले आवश्यक संसोधन गर्न सक्नेछ ।
१७. बाधा अड्चन फुकाउ : स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र यस ऐनमा व्यवस्था भए बाहेकका विषयमा नीतिगत निर्णय गर्न आवश्यक भएमा त्यस्तो निर्णय नगर कार्यपालिकाले गर्नेछ ।
१८. नियम, कार्यविधि, निर्देशिका आदि बनाउन सक्ने: यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयनका लागि नगर कार्यपालिकाले आवश्यक नियम, कार्यविधि, निर्देशिका आदि बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।
१९. यस ऐनमा लेखिए जतिमा यस ऐन बमोजिम हुने र त्यस बाहेकका विषयमा प्रचलित ऐन कानून बमोजिम हुनेछ ।

आज्ञाले
(इन्द्र प्रसाद बस्याल)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

प्रमाणिकरण मिति : २०७६।१२।९ गते

मुद्रण : भक्तपुर अफसेट प्रिन्टर्स, फोन नं. ६६१३८८८